

IPPÓ AUNE.

IPPÓ AUNE körmével a jégvirágokat kapargatta az ablakról, lenézett a völgybe és felnézett a szürke hófelhőkben gomolygó csúcsokra. Már harmadnapja fogoly volt.

A hó majdnem betemette a menedékházat, amely a nagy Skalm lapos gerincén biztosan állja a viharokat. Tetejéből karcsú kémény emelkedik, lilás hó simul rá, vékony füst szivárog belőle.

Ippó Aune fűt, még öt napi fakészlet van a kunyhóban, amelyben most egész egyedül lakik. Hátizsákjába Haukland egyik regényét gyűrte lenn a városban, sok ennivalóval, narancssal, de nem nyúlt még hozzá, pedig unatkozott egy kicsit.

Inkább kapargatja a jégvirágokat és nézi a meredeken alábukó hómezőket, amint, hideg, lila fényben sugároznak. Majd csak erre vetődik valami favágó, aki a tulsó oldalról igyekszik a távoli városba — gondolja, vagy egy turista jön a városból, azzal együtt nekimerészkedik a sugárzó völgyeknek. Esetleg egy pálinkaszagú kereskedő jön a szolgájával, faggyúgyertya és cukorkészlettel, meg petróleumos üvegekkel, lesiklanak Nilóba, amelyet most nem lehet látni a nagy ködben.

Három nappal ezelőtt kapaszkodott fel Ippó Aune a Skalmra, hátizsákjával és sível a vállán, akkor még nem volt olyan nagy hó. Tulajdonképen azért jött fel ilyen messze, hogy néhány napon keresztül egyedül legyen: gondtalanul csúszkáljon a szikrázó réteken... Nagy elhagyatottság, csend, hó és hó, csipős tiszta szél. De a hó betemette, kicsit mulatott is aggodalmaskodásán: ha most újabb vihar jönne, éheznie kellene.

És öt nap múlva megfagyna. A központi kórház gőzfűtéses folyosóira gondolt, ahol alorvosi minőségben szerzi kenyérét.

A szürkület hangtalanul hullatta el különös árnyait, a szél teljesen elállt, a gruuni mezők felől két apró fekete pont bontakozik ki, gyorsan közelednek a kunyhó felé.

Emberek.

Aune örömmel ugrik a petróleum lámpás felé, leakasztja a gerendáról, meglóbálja az ablakban a fényt. Az emberek szuszogva közelednek, leoldják talpfáikat s miután elkotorták az ablak alól a havat, nagynehezen bemásznak rajta.

Csakugyan a nilói kereskedő és szolgája, hátukon vörös és kékcikos batyukban a gyertya, cukor és fűszerkészlet, a petróleumos üvegekkel...

— Hogy elvinnék-e magukkal Nilóba? Hát bizony elég nekik a batyu a hátukon, de ha a kisasszony le tud siklani a maga talpán, velük jöhet.

— Hallom, hogy útközben van egy nagy ugrató, ugrani nem tudok. Ha esetleg kerülő úton mehetnék, de a kerülőt nem ismerem, máskülönben már nekivágtam volna — teszi hozzá önérzetesen.

— Bizony akkor a kisasszonynak várni kell, mert ők nem kerülhetnek, a skalmi erdők amúgy is tele vannak farkasokkal, mióta a nagy hideg leszorította őket északról.

A lány arcát egy kicsit megszínezi a bosszankodás, de méltóságos közönyt mutat, Peer, a szolga, vigyorgó szemekkel kacsint a nadrágjára.

— Ejha!

— Mit mondtál? — förmed rá.

A lila arcú kereskedő teát kérne, ha kapna s közben megjegyzi, hogy túlságos vakmerőség, egy ilyen finom kisasszonynak ide a Skalmra felmerészkedni.

A lány dühös rájuk, ez látszik rajta, nem akar beszélgetni, csak röviden tárgyalt velük, pedig három napja már csak önmagával társalgott és a csúcsokról lezúduló szél nyöszörgését hallgatta.

— Teát azt kaphattok, rumot is bele, de adtok helyette egy fél üveg petróleumot...

— A kisasszony jó kereskedő lenne, tán az is, a városban a nők is kereskednek — mosolyog a magasabbik férfi és kibontja batyuját.

— Én orvos vagyok és nem kereskedő...

Peer csóválja a fejét s száját félig kinyitja:

— Ejha!

Aztán sietve kimásznak és csakhamar eltűnnek a szürkületben, Niló felé, egy félliter petróleumot hagyva a kunyhóban...

Aznap még egy vendége volt a kunyhónak. Mikor a sötétség már majdnem ráfeküdt a csúcsokra s már csak a hómezők foszforeszkáltak bizonytalan szürkés fényben, akkor jött. Talpfáit lecsatolta és ő is az ablakon mászott be. Ippő Aunét váratlanul érte a látogatás, mégis nagyon örült neki. A férfi nem afféle regényfigura volt, középtermetű, izmos, az arcát keresztül-kasul ráncok barázdálták, de szeme gyermeki derűvel mosolygott.

— Vilhó Ohjansun vagyok, bocsásson meg, hogy a kunyhót kénytelen lesz velem megosztani, de aligha szabadulunk innen egyhamar, nyugatról súlyos hófelhőket tornyosít össze a vihar.

— Könnyelműség volt ilyen időben a Skalmra mászni...

A férfi összehúzta a szemöldökét és így még mosolygósabb volt az arca.

— És ön?

— Ó én már három napja telelek itt, professzor úr.

— Mi az, ön ismer engem, hogy tudja?

A lány csengően kacagott:

- Valamikor tanítványa voltam Ohjansun professzor...
 — Nahát milyen csodálatos véletlen! Végtelen örülök neki.

* * *

— Nem zavarom Aune kisasszonyt?

— Ez menedékház, ahova mindenki joggal betérhet, ilyen viharos időben; igazán nem várhatom el, hogy ön mint egy lovag a küszöbön dideregje végig az éjtszakát... Hisz megfagyna. Inkább azt mondja még nem kemény a fekhely? Igaz, egy férfit ilyen kérdéssel vérig lehet sérteni, látja butaságokat mondok... hallja Ohjansun professzor, még közelebb jöhet valamivel, ne féljen, nem fog megbántani, ha véletlenül meglök a könyökével... fel se fogok ébredni, nagyon mélyen alszom.

— Irigylésre méltó az álma, biztosan jó idegei vannak.

— Nem mondhatnám, professzor úr, tulajdonképpen azért menekültem fel ide, mert a kórház fűtött folyosói izgatni kezdtek, néha a kórteremben indokolatlan forróság lepett el, a torkomat száraznak éreztem... Szomjúság, forróság... száztizes pulzus.

— Mennyi volt a vérnyomása?

Aune kicsit hangosan kacag, a férfi szürkés haján végig reszket az ablakon beszűrődő bizonytalan fény.

— 120! Kollegáim azt mondták, ezt a szerelem teszi.

A férfi fölkászálódik:

— Várjon, rádobok a tűzre még néhány tuskót, aztán tovább beszélünk — utána újra becsavarodik pokrócaiba, megigazítja a lányét is, a haja alatt turkál, aranszőkesége ráfolyik a kezére...

— Milyen ijesztően sápadt maga.

— A fény teszi, a hőmezők. — Felkönyökölnek mind a ketten, az ablakon opálos kékes tej ömlik be, reszketeg visszfénye a szikrázó mezőknek, távoli üvegharangok csilingelése, testetlen furcsa álom valószínűtlen alakjait szövö be a téli éjtszaka... Liliomok édes, megfagyott illata...

Lassan közeledik a Skalm fölé puha, gomolygó felhőtömeg, belehasad a kiálló sziklacsúcsokba, eltakarja a Medve csillag hunyorgó szemét, amelyik távolról hunyorog, nagyon messziről, puha hályogot von az égbe... Talán hó esik majd megint...

Elaludtak, reggelig fel sem ébredt egyikük sem.

* * *

Másnap korán reggel majdnem egyszerre ébredtek, a férfi, aki a lóca külső szélén aludt, kelt fel előbb, tüzet rakott, az ablakdeszkáról havat sepert a szamováriba és ráakasztotta a tűzhely fölött feketélő vashorogra.

A lány a takaró alól hunyorgott ki s figyelmesen nézte a reggeli készítés műveletét; tetszetek neki a tanár megfontolt mozdulatai és nagyon nyugodt ábrázata, amint a lángokat nézte.

— A cukor a hátizsákom külső zsebében van az alumínium dobozban.

— Köszönöm, Aune kisasszony, örülök, hogy készletünk, amelyre nem számítottam, duplájára emelkedett, így legalább tovább bírja majd közös háztartásunk — összedörzsölte kezét, mint aki nagyon megelégedett a mindenséggel.

— Biztos, szeretne felkelni s noha egy lócán aludtunk, szegényli magát. Tudja mit, én elfordulok addig, míg elkészül grand toalettjével. Máskülönben hogy aludt? Én pompásan.

— Nagyszerű, igazán örülök neki Ohjansun tanár, grand toaletttem máskülönben már elkészült; tudja, egész jó dolog így ruhástól ébredni, mindig olyan unalmas reggel felöltözni.

— És a hajával is elkészült már? — ezalatt újabb adag havat söpört le az ablak külső támaszáról.

— Hm, de mulatságos dolgokat kérdez.

A lány sebesen végig tépte magát fésűjével s a tanár elé lépett.

— Tessék, itt a mosdóvíz. — Aune kisasszony végig dörzsölte arcát a hógolyóval, egész kipirult tőle, megszínesedett, a szeme felvillant.

— Ohjansun tanár!

— Parancsol?

— Ön sokkal, de sokkal idősebb nálam.

— Harminc évvel kedves kisasszony, ne féljen, nem sért meg velem, barátságosan heherészett.

— Csak azt mondja meg, miért kérdezte meg, hogy a hajam rendben van-e?

— Bizony elég furcsa kérdés ilyen körülmények között, magam is elismerem, az előzménye: — hát elmondom. Valamikor megnősültem, azután elváltunk, rég volt az nagyon, azért, mert feleségemmel nem értettük meg egymást. Kicsinységeken mulott... Például reggelizni mindig fésületlenül jött be hozzám...

— És ez bántotta önt? Önt, Ohjansun tanárt, a streptokokkusok, a rákos daganatok kórokozójának felfedezőjét? ...bocsásson meg, hogy most mint tanítványa...

— Megbocsájtok kedvesem, hogyne bocsájtanék meg, egy szóval sem mondtam, hogy nem én voltam az oka... Feleségem ragyogó s ünnepelt szép asszony volt a helsinki sétányokon, délben mikor süttött a nap... Mielőtt elvettem, zenével, irodalommal sőt biológiával foglalkozott és én örültem, hogy segítőtársam lesz a munkában is... Úgy beszéltük meg, hogy teljesen egyenrangúak leszünk. Furcsa ilyet megbeszélni. Ezt ő mindig különösképp hangsúlyozta, nem zavarjuk egymást, ha dolgozni akarunk, függetlenül élünk egymás mellett, a házasság nem kötheti meg kezünket... Szép gondolatok voltak ezek, fiatalok voltunk... Hát igen, egyenrangúak leszünk, s ő követni fog és segítőtársam lesz. Eleinte együtt mentünk kirándulásokra, hatalmas hegyeket másztunk meg, végiggázoltunk Sávó tundrás tájain, én akkoriban

a mocsarak miazmaival foglalkoztam, ő pedig kísért, sőt eleinte jegyzeteket csinált . . . De előbb kifáradt, kifulladt, a hegy tetejére már egyedül értem fel. Végtelenül bántott és bosszantott . . . Erőszakoltam, hogy csak jöjjön, erősödjék meg, hogy mindig egymás mellett lehessünk, még a munkában is . . . Sávó lápjain aztán hátra maradt egy kunyhóban . . . És én egyedül folytattam kutatásaimat. Hiába egy asszony . . . no és az otthoniakhoz nem volt már kedve, nem fészülködött . . . be kellett volna látnom: hasztalan az ilyesmit erőltetni, kár volt, hiba volt tőlem, maradt volna otthon, lett volna háziasszony . . . de hát ő is erősködött . . .

Itták a forró teát, mindkettőjüknek más mezőkön kalandoztak gondolatai. A tanár elővette a sí-viaszkat, bekente vele talpfáit . . .

Aune megtömte a pipáját, eléje tette, ő rágyujtott.

Aztán felnyitotta a húskonzerveket és elkészítette az ebédet. Ohjansun mosolyogva nézte a lányt.

Künn egyre esett a hó . . .

* * *

Ippőről semmit sem tudott a tanár, mégis nagyszerűnek és frissnek találta, mint egy piros gyermeket, aki a sétányon labdával játszik és ha ránéz az ember, belül kacagást érez a lelkében. Ám Ippó néha fanyar elkomolyodással ráncolta homlokát a sötét délután folyamán, fejét többször támasztotta a gyantától illatos gerendára. És sokáig szótlan volt . . . Ohjansun észrevette, hogy a lány ajkán kérdés kopogtat, segíteni akart neki, zsebéből hirtelen szájharmonikát húzott elő.

— Látja, milyen gazdagok vagyunk — s elfűjt rajta egy tréfás népdalt. A végén mindketten nevettek s Ohjansun megjátszott öreges mozdulatokkal polkázott, miközben rendületlenül fújta hangszerét.

Aune csengő kacagása volt a kíséret.

Leültek egymás mellé. Aune is megpróbálta, belefűjt.

A délután vidáman telt el, a lány előszedte dessert csomagját, kandirozott rubinszínű meggyet ettek és aranyló ananász szeleteket. Malmoztak és Aune a harmonikát fújta, már meg is tanulta rajta «Nótás Juoksát». Eszükbe sem jutott, hogy foglyok. Élelmük és fájuk volt még négy napra. A hó már majdnem elérte az ablak peremét s a kunyhó kijáratát teljesen befűjta . . .

Négynapon belül csak aláhagy majd a hóvihar.

Este aztán Aune, mikor Ohjansun épen arról beszélt, hogy milyen boldognak és nyugodtnak érzi magát, a mindennapi élettől távol, hirtelen érdesre vált hangon megkérdezte:

— Mondja, az én sorsom hasonló lenne a felesége sorsához, ha elhatároznám, hogy férjhez megyek, a célirányosság elvénél fogva ép orvoshoz. És ha én is ki akarnám venni részemet a munkából? Ohjansun tanár, én a maga tanítványa voltam, ön átengedett a szigorlatokon. Átenged ön valakit, aki nem üti meg a mértéket? Ugye nem? Tehát

énbennem ugyanolyan képességek vannak, mint férfi kollégáimban, akik szintén átmentek a vizsgákon, a kórházban nagyon szeretik s becsülik munkásságomat — hangja itt izgatottan remegett... Miért ne követhetném én a férfit, miért ne... ne általánosítson, hisz ezzel teszik bábbá, játékszerré az asszonyokat... van annyi energia, tehetség és tudás bennem, sohsem fáradnék ki a férjem mellett a munkában... nem csókolnám meg, ha gondolkozik...

Ohjansun szó nélkül hallgatta, néha végig simogatta őszülő haját...

Estére elállt a hóvihár, az ég vakító fehéren villogott, csikorgó hidegre fordult az idő, felváltva vetettek illatos fenyőgallyakat a tűzre. A menedéket megtöltötte a gyanta ünnepélyes, templomi hangulata.

— Holnap, ha kikaparjuk magunkat a hóból, talán Niló felé haza juthatnánk, bár nehéz terep...

— Tudom, ugrató van közbe, már jártam arra egyszer... Repülünk majd a levegőben, mint az angyalok, nem tesz semmit, siléceimet már beviaszkoztam... Oh, az út nem veszélyes, csak vigyázni kell és én nagyon, de nagyon boldogan tartok magával Ohjansun.

* * *

Szinte nesztelenül surrantak a fehér hótömegben, amely omlós volt és puha, csak a teteje fagyott, mint a kristálypor. A lejtők, a fehér csillogás úgy váltakoztak, mint a sebesen rohanó álomképek. Elöl ment a tanár sötét, izmos alakja, biztosan ingott jobbra-balra, hatalmas lábát nekifeszítette a fordulónak, utána körülbelül ötven méterre Aune követte, fekete haja vadul lobogott utána, fekete fátyol, kis fekete csík a ködbe vesző mezőkön.

A szédületes rohanást, mely már egy órája tartott, itt-ott emelkedők mérsékeltek, amelyekre könnyen siklottak fel a tehetetlen sebeség erejénél fogva. Több, mint negyven kilométert tettek meg, Niló feltűnt már a kékes, szürkés völgykatlanban, Ohjansun észrevette a vékony füstcsíkokat, a házakat azonban nem látta, mintha a hó alól szivárgott volna a füst.

Alattuk ködben gomolygott a legnagyobb meredek az ugratóval. Aune utólérte, arca piros volt és kihevült, sálját megbontotta... Ohjansun melléje siklott és szorosabbra fűzte nyakkendőjét:

— Megfázik, milyen könnyelműség lenne, tüdőgyulladás... pedig higgye meg, nagyon szép volt ez a három napi fogság az öreg Skalmon. Aztán hirtelen elnevette magát. Képzelve, Nilóban beülünk a kocsmába és emberekkel leszünk együtt, akik majd bámulni fognak, hogy honnan csöppent ide ez a két ember...

Aune visszamosolygott rá. És Ohjansun gúnyos fintorral két márcát havat szórt a sí orrára.

— Mit csinál?

— Tegye meg maga is, megvéd minden bajtól...

Pillanatok alatt már száguldottak is, s az örvénylő mélységből megcsapta őket a koradélutáni köd hideg lehelete.

Ohjansun elől s jóval mögötte Ippő Aune összeszorított fogakkal. Az ugrató szédületes erővel lódította ki, a tíz méterrel lejjebb fekvő lejtőre. A hó szikrázva porzott mögötte. De nem esett el s már feléje rohantak a falu apró házai, tüneményes gyorsasággal. Csak az első szérűskert mellett fékezett s mikor hátra nézett, a nő nem volt sehol.

Egy rettentőt ordított. Semmi válasz.

A környékből emberek rohantak feléje, zavartan csóválták fejüket. Ohjansunnal forogni kezdett a világ . . . Ott volt a két nilói kereskedő is, felcsatolták talpfáikat, vastag szurokfáklyákat hoztak, köteleket . . .

Ohjansun kockás gyapjú ruhát ígért nekik, petróleumot, dohányt, cukrot, pénzt, mindent — csak minél gyorsabban meginduljanak és szeméből peregtek a könnyek.

Kolozs Pál.

ÉV, AMELYBEN NINCSEN MÁR TAVASZ.

*Év, amelyben nincsen már tavasz,
Oly sok, oly sok lesz ezután.
Nem csügghetek szent szédülettel
Ragyogó tavaszi csudán.*

*Jégsap lehull a háztetőről,
Árkokban futva-fut a hó,
S nem lesz tavasz, utána nyár sem,
És nem lesz boldog nyáruló.*

*Szívemen szánkó lesz a bánat,
Hópehellyé lesz hő dalom
És állok elmúlásra várva,
Mint hóember az udvaron.*

Falu Tamás.